บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โรคสัตว์ติดคน หมายถึงโรคซึ่งมีสาเหตุจากสัตว์ที่เป็นโรคแล้วนำมาสู่มนุษย์ ทำให้เป็นโรคได้ในปัจจุบันได้เกิดโรคระบาดหลายโรคในสัตว์เลี้ยงและมีโรคบางชนิดที่สามารถติดต่อมาสู่คน ซึ่งอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต แต่อย่างไรก็ตาม หากมีการควบคุม ป้องกัน และมีการจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ก็สามารถรับประทานเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ได้อย่างปลอดภัยจากโรคระบาดที่เกิดขึ้น โรคสัตว์ติดคนที่เกิดขึ้นมีอยู่หลายโรคแล้วแต่กลุ่มของเชื้อโรคของสัตว์ที่สามารถติดต่อมาถึงคน ซึ่งเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรคที่สำคัญ คือเชื้อแบคทีเรีย และเชื้อไวรัส นอกจากนั้นยังมีพยาธิที่อาศัยอยู่ในร่างกาย

โรคที่สำคัญที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย อันดับแรกคือ โรคแท้งติดต่อ ซึ่งเป็นโรคที่เกิดขึ้นกับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น โคนม แพะ แกะ ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ เมื่อสัตว์ตั้งท้องแล้วจะแท้งไม่สามารถคลอดเป็นตัวที่สมบูรณ์ปกติได้ และยังสามารถแพร่ระบาดไปสู่สัตว์ตัวอื่นๆ ได้อีกด้วย หากโรคนี้แพร่มาสู่คนจะทำให้เกิดอาการเป็นไข้ ปวดหัว ปวดหลังในเวลากลางคืน มีเหงื่อออก เบื่ออาหาร ท้องผูก น้ำหนักลด โรคที่สำคัญที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียอันดับต่อมาที่น่ากลัวอีกโรคหนึ่ง คือ โรคพิษสุนัขบ้า หรือ โรคกลัวน้ำ ซึ่งปกติจะเกิดกับสุนัข แต่สามารถเกิดกับแมว สุกร รวมไปถึงชะนี และค้างคาว นอกจากนี้ยังสามารถติดต่อมาถึงคนได้ โดยผู้ที่ถูกสุนัขที่เป็นโรคกัดจะเกิดอาการเป็นไข้ เบื่ออาหาร คันบริเวณที่ถูกกัด ไม่ชอบแสงสว่าง หากได้ยินเสียงดังจะเกิดอาการผวา ชักกระตุกเมื่อโดนลม กลัวน้ำ กลืนอาหารและน้ำลำบาก เนื่องจากเป็นอัมพาต สำหรับโรคในสัตว์ที่สำคัญและกำลังระบาดอยู่ในขณะนี้ คือ โรคไข้หวัดนก ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส โดยในประเทศไทยได้เกิดการระบาดมาตั้งแต่ปลายปี 2546 และทำให้ผู้ป่วยจากโรคนี้เสียชีวิตมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีโรคจากสัตว์ที่สามารถติดต่อมาสู่คน คือ โรคพยาธิ ที่อยู่ในกล้ามเนื้อ เช่น พยาธิตัวกลม ซึ่งมีขนาดเล็กมาก ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ มักแฝงตัวอยู่ใน กล้ามเนื้อ หากนำเนื้อมาปรุงอาหารสุกๆ ดิบ ๆ จะทำให้คนได้รับตัวอ่อนเข้าไปในร่างกายโดยเข้าไปอยู่ในสำไส้ และทำให้ มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง หน้าบวม ตาอักเสบ หากรุนแรงอาจถึงขั้นเสียชีวิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากข้อมูลโรคจากสัตว์ที่สำคัญดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นโรคที่อันตรายต่อมนุษย์อย่างยิ่ง หากมีหน่วยงานชันสูตรโรคสัตว์ที่ทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัยชันสูตรโรคสัตว์ ศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านสุขภาพสัตว์ และเฝ้าระวังโรคสัตว์ เพื่อการป้องกัน ควบคุม กำจัดโรคสัตว์และทำให้สัตว์มีสุขภาพแข็งแรง สามารถเพิ่มผลผลิต และป้องกันปัญหาสุขอนามัยของประชาชนที่มีสาเหตุจากโรคระบาดสัตว์ สนับสนุนการตรวจคุณภาพสินค้าปศุสัตว์เพื่อเพิ่มมูลค่าการส่งออก โดยชันสูตรโรคสัตว์ทางห้องปฏิบัติการตามวิธีมาตรฐานสากลด้านพยาธิวิทยา ไวรัสวิทยา แบคทีเรียและเชื้อรา ปาราสิตวิทยา อิมมูนและซีรั่มวิทยา ชีวเคมีและพิษวิทยา ในปศุสัตว์ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์สัตว์ และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ทั้งในประเทศ และสัตว์ที่มีการนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายอาหารปลอดภัย(food safety) และพัฒนาคุณภาพห้องปฏิบัติการตามระบบ ISO/IEO 17025:2005 เป็นศูนย์กลางข้อมูลระบาดวิทยาทางห้องปฏิบัติการในระดับประเทศ และภูมิภาค เฝ้าระวังเชื้อโรคและสารพิษที่ติดมาจากสัตว์ที่ใช้เป็นอาหาร โรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน (zoonoses) โรคต่างถิ่น(exotic diseases)โรคอุบัติใหม่ (emerging diseases) และโรคอุบัติซ้ำ (re- emerging diseases) เพื่อทราบสภาวะและเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความเสี่ยงโดยต่อเนื่องสำหรับการวางแผน ป้องกัน ควบคุมและแก้ไขปัญหานั้นๆ ไม่ให้เกิดเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคภายในประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการส่งออก ดังนั้นผลการตรวจวิเคราะห์หรือข้อมูลที่ได้จากห้องปฏิบัติการชันสูตร จึงต้องมีคุณภาพสูงในด้านของความถูกต้อง เชื่อถือได้และสามารถนำไปใช้สนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว ได้ทันตามเวลาที่ต้องการของหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมปศุสัตว์ กระทรวงสาธารณสุข สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ (สสช.) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ (ศวพ.) และสวนสัตว์ เป็นต้น และภาคเอกชน เช่น โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ปางช้าง และบริษัทที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปเนื้อสัตว์ เป็นต้น

ในปัจจุบันห้องปฏิบัติการชันสูตรสาธารณสุขของโรงพยาบาลรัฐ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้มีการพัฒนาคุณภาพตามนโยบายของหน่วยงาน และตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจุบันมีสถานบริการสุขภาพสัตว์เอกชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและให้บริการตรวจวินิจฉัยชันสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังพบว่ามีประชาชนส่วนหนึ่งเข้าไม่ถึงบริการของภาคเอกชน ทั้งนี้เพราะค่าบริการมีราคาแพงและค่าบริการมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ในการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของหน่วยชันสูตรโรคสัตว์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบข้อมูลทางด้านต้นทุนของหน่วยชันสูตรโรคสัตว์ ในการกำหนดราคาค่าบริการ ติดตาม และควบคุมค่าใช้จ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะควบคุมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ และการกำหนดอัตราค่าบริการให้เหมาะสมเพื่อให้มีผลตอบแทนเพียงพอนั้นย่อมต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากระบบบัญชีต้นทุนซึ่งในด้านประสิทธิภาพของการกำหนด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หน่วยชันสูตรโรคสัตว์ สถานบริการสุขภาพสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่เปิดให้บริการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 และเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน งานวิจัย และให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปในด้านการตรวจวินิจฉัยเพื่อชันสูตรโรคสัตว์ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการปศุสัตว์และการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ในเขตภาคเหนือ ซึ่งการบริการต่างๆที่หน่วยชันสูตรได้เปิดให้บริการมี 7 ประเภท คือ งานตรวจทางโลหิตวิทยา , งานตรวจวินิจฉัยทางซีรั่มวิทยาและภูมิคุ้มกัน, งานตรวจวินิจฉัยทางพยาธิวิทยา , งานตรวจวินิจฉัยทางจุลชีววิทยา , งานตรวจวินิจฉัยทางปรสิตวิทยา, งานตรวจวินิจฉัยด้านสัตว์น้ำ และงานตรวจระดับฮอร์โมน โดยในส่วนของงานบริการหน่วยชันสูตรโรคสัตว์ยังไม่เคยมีการศึกษาถึงต้นทุนในการให้บริการ ดังนั้นการศึกษาวิจัยเชิงเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการให้บริการจึงน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างหลักเกณฑ์ที่สามารถนำไปประกอบในการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสม ใช้ในการกำหนดราคาค่าบริการ และพิจารณาวางแผนและบริหารทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นธรรม และใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานของสถานบริการสุขภาพสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาต้นทุนต่อครั้งของการให้บริการงานชันสูตรโรคสัตว์แต่ละประเภท
2. ศึกษารายรับต่อครั้งจากการให้บริการงานชันสูตรโรคสัตว์แต่ละประเภท

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาต้นทุนและรายรับต่อครั้งของการให้บริการหน่วยชันสูตรโรคสัตว์ สถานบริการสุขภาพสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการศึกษาข้อมูลย้อนหลังโดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2549 และศึกษาในหน่วยชันสูตรโรคสัตว์ 7 ประเภท ได้แก่

1. งานตรวจทางโลหิตวิทยา
2. งานตรวจวินิจฉัยทางซีรั่มวิทยาและภูมิคุ้มกัน
3. งานตรวจวินิจฉัยทางพยาธิวิทยา
4. งานตรวจวินิจฉัยทางจุลชีววิทยา
5. งานตรวจวินิจฉัยทางปรสิตวิทยา
6. งานตรวจวินิจฉัยด้านสัตว์น้ำ
7. งานตรวจระดับฮอร์โมน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อใช้ประกอบในการตั้งราคาค่าบริการที่เหมาะสม เป็นธรรม และเอื้ออำนวยให้หน่วยชันสูตรโรคสัตว์ สถานบริการสุขภาพสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงาน ตลอดจนการตั้งราคาค่าบริการและจัดสรรงบประมาณทางด้านงานชันสูตรโรคสัตว์ สถานบริการสุขภาพสัตว์ ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved